

Цюра Тетяна Олександрівна

магістрантка

Київського національного університету технологій та дизайну

ІНВЕСТИЦІЙНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ОНОВЛЕННЯ ОСНОВНИХ ЗАСОБІВ ПІДПРИЄМСТВ ЛІСОВОГО ГОСПОДАРСТВА

***Анотація.** У статті розглянуто питання активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві з огляду на існуючий дефіцит бюджетного фінансування та наявні інституціональні обмеження щодо диверсифікації джерел інвестиційного забезпечення. На основі методів узагальнення та порівняння, здійснено аналіз основних тенденцій фінансування капітальних видатків у придбання виробничого обладнання, автомобілів, приладів, машин, механізмів на державних лісогосподарських підприємствах. Запропоновано перспективні напрями активізації інвестиційної діяльності державних лісогосподарських підприємств з врахуванням політики регулювання ринків необробленої деревини та рівня доступності кредитних ресурсів фінансових установ.*

***Ключові слова:** лісове господарство, основні засоби, контроль, інвестиції, інвестиційні процеси.*

Постановка проблеми. Лісове господарство завжди мало велике значення для національної економіки та природних умов України. Тому матеріально-технічне оснащення підприємств лісового господарства відіграє важливу роль у процесах збереження та відтворення їх виробничого потенціалу. Проте на переважній більшості державних підприємств лісового господарства сьогодні спостерігається високий рівень фізичного спрацювання та морального старіння основних засобів, різкий спад

платоспроможності підприємств, що унеможливило повноцінне і своєчасне відтворення їх матеріально-технічної бази. Зниження платоспроможності підприємств фактично призвело до призупинення інвестиційного процесу, зниження фондозабезпеченості, технічної та енергетичної оснащеності виробництва.

Така ситуація зумовлена тим, що бюджетне фінансування спрямовується в основному на лісовідновлення, а фінансування капітальних видатків залежить від рівня ефективності госпрозрахункової діяльності постійних лісокористувачів.

Необхідно зазначити, що одним з вагомих джерел збільшення прибуткових надходжень у нашій країні виступав експорт лісогосподарської продукції, в тому числі необробленої деревини. Введення мораторію на експорт необробленої деревини у короткостроковій та середньостроковій перспективі може позбавити державні лісогосподарські підприємства частини прибуткових надходжень, що зменшить величину реінвестованого прибутку в оновлення лісогосподарського та деревообробного обладнання.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Вагомий внесок у дослідження сутності основних засобів, методології аналізу їх економічної ефективності, закономірностей формування та відтворення зроблено такими зарубіжними і вітчизняними вченими-економістами як: З.М. Борисенком, Е.А. Івановим, М.І. Геруном, І.І. Лукіновим, М.М. Могиловою, Г.М. Підлісецьким, В.О. Питульком, Т.С. Хачатуровим, М.Ф. Ван Бредом, Гленом А. Велшем, А.В. Мертенсом та ін.

Актуальні проблеми активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві, зокрема визначення регіональних пріоритетів інвестування лісогосподарських та лісоохоронних проектів, а також проектів модернізації деревообробного обладнання досліджувалися у працях Н. Василик, В. Голяна, Т. Данько, Г. Ільницької-Гикавчук, В. Полюги, М. Римара, І.

Синякевича, О. Шубалого та багатьох інших. Проте у даних дослідженнях увага в основному зосереджувалася на внутрішніх джерелах інвестування та на традиційних методах інвестиційного забезпечення, які передбачені державними програмами фінансування.

Необхідно зауважити, що у лісовій галузі залишаються невирішеними питання, які стосуються ефективної діяльності лісгосподарських підприємств, в частині використання основних засобів. До таких проблем можна віднести: низький рівень забезпеченості та ефективного використання основних виробничих засобів, особливості процесу їх формування та використання, недостатність обґрунтування потреби в основних засобах, прогнозування потреби в капітальних вкладеннях на їх формування, що, в цілому, свідчить про актуальність даної теми дослідження.

Постановка завдання. Метою статті є визначення напрямів активізації інвестиційних процесів у лісовому господарстві з урахуванням розширеного відтворення потенціалу державних лісгосподарських підприємств.

Виклад основного матеріалу. Ліси є частиною національного багатства країни та відіграють велику господарську, економічну й екологічну роль у розвитку господарського комплексу. За своїм призначенням і розміщенням вони виконують переважно водоохоронні, захисні, санітарно-гігієнічні, оздоровчі та інші функції і забезпечують потреби суспільства в лісових ресурсах.

Лісовий сектор економіки України складає близько 5% її промисловості. Одночасно господарська діяльність лісових підприємств забезпечує інші галузі економіки лісовою продукцією [10, с. 141-144]. Від стану лісового сектора значною мірою залежить не тільки економіка країни але й екологічна ситуація, добробут сучасного та майбутніх поколінь. Нажаль, в окремих лісгосподарських об'єднаннях, зокрема, півдня і сходу

країни, стан технічного забезпечення досяг критичної межі. Однією з причин цього є хронічний брак коштів на оновлення основних засобів протягом останніх 5-7 років. Загалом у галузі потребують оновлення 45-47% основних засобів. Закупівлю ж нової техніки в сучасних податкових та економічних умовах державним підприємствам в нашій країні здійснювати дедалі складніше. Держава сьогодні неспроможна надавати централізовані капіталовкладення у лісове господарство, а у держбюджеті обмеженим є державне замовлення навіть на створення захисних насаджень [8].

Для нарощення обсягів виробництва лісогосподарської продукції з високою часткою доданої вартості та підвищення її конкурентоспроможності на державних лісогосподарських підприємствах важливого значення набуває модернізація, реконструкція та технічне переоснащення лісогосподарської техніки та виробничої бази деревообробних підрозділів. Одним з гальмівних чинників збільшення обсягів інвестицій в модернізацію та реконструкцію основного капіталу лісового господарства та деревообробних підрозділів виступають інституціональні обмеження щодо залучення приватних інвестицій у розширене відтворення основних засобів [4, с.10-13; 5, с. 490].

З метою виявлення та оцінки основних проблем діяльності лісових господарств науковцями було здійснено аналіз лісогосподарських підприємств України, що знаходяться у підпорядкуванні управління лісових господарств.

Дослідження засобів праці передбачало оцінювання стану основних засобів та виражалось аналізом показників їх зношення. Зокрема, у ході аналізу було виведено середні коефіцієнти зносу основних засобів за 2017-2018 рр. по кожному лісовому господарству. Найбільші показники зносу основних засобів виявлено у Запорізькій та Херсонській областях, де середній коефіцієнт зносу у 2017 р. становив 0,74 та 0,71 відповідно і на кінець 2018 року зріс до 0,75, що є негативною характеристикою технічного

стану лісового господарства. Досить високими є показники зносу основних засобів у Кіровоградському лісовому господарстві (0,72 та 0,70 відповідно). Нанижчими показники зносу основних засобів по Україні є у Вінницькій області (0,47 та 0,5 відповідно). Поряд з цим низькими є показники зносу основних засобів у Закарпатській області, де у окремих лісових господарствах спостерігається їх позитивне зниження (від 0,35 до 0,38). Проте середній показник по області становив 0,49 та зберігав таку тенденцію у 2018 р. [12].

Також спостерігається низький рівень капітальних інвестицій, освоєних у лісовому господарстві, лісівництві та лісозаготівлях. Так, від загального обсягу капітальних інвестицій частка фінансування даних видів економічної діяльності складала: у 2011 р. – 0,1%, 2017 р. – 0,2%, у 2018 р. – 0,32%, зокрема мізерною є частка державного фінансування, яка у 2017р. становила всього 0,37% від обсягу капітальних інвестицій у лісовій галузі та 4,2% у 2018 р. [11].

На нашу думку, дієвим методом прискореного оновлення парку лісогосподарської техніки та деревообробного обладнання могли б стати лізингові угоди, які надають право користування об'єктом лізингу і перевагами яких виступає поступове погашення вартості сучасного високотехнологічного обладнання і тим самим уникнення перебоїв в роботі лісогосподарських та переробних підрозділів державних лісогосподарських підприємств. Зокрема, фінансовий лізинг значно посилює конкуренцію між банками та лізинговими компаніями, знижує вплив на позичковий відсоток, і стимулює приплив капіталів у виробничу сферу, в т.ч. лісового господарства.

У нинішніх умовах, коли має місце висока імовірність зниження у короткостроковій та середньостроковій перспективі прибуткових надходжень внаслідок введення мораторію на експорт необробленої деревини, потребують інституціоналізації нові форми та методи

інвестиційної діяльності державних лісогосподарських підприємств. У нинішніх умовах, коли процентні ставки за кредитні ресурси комерційних банків є не підйомними для переважної більшості лісокористувачів, доцільно забезпечити за рахунок коштів державного бюджету часткову компенсацію процентних ставок комерційних банків під кредити, які надаються для модернізації, реконструкції, оновлення та технічного переоснащення основного капіталу лісогосподарської та деревообробної діяльності державних лісогосподарських підприємств.

Також в умовах ринкової економіки посилюються суперечності між суспільними та приватними інтересами у сфері інвестування у лісогосподарське виробництво. Держава повинна забезпечувати пріоритет суспільних інтересів і достатній рівень інвестування тих заходів, котрі забезпечують сталий розвиток лісового господарства. Причому інвестиційна складова лісової політики України має стати невід'ємним елементом системи економічного регулювання лісозбереження. Для цього варто акцентувати увагу не лише на аспектах фінансового характеру, але й на законодавчій базі, що регламентує комплекс відносин у межах збалансування комерційних інтересів використання лісу із суспільними інтересами його збереження і відтворення [2, с. 149-153].

Зрозумілим є факт того, що у зв'язку із важливою економічною, соціальною та екологічною цінністю лісу постійні лісокористувачі мають залишатися у державній формі власності, щоб усунути ризики, пов'язані з відчуженням населення від лісових благ. При цьому, як показує практика господарювання інших країн, державні підприємства мають бути повноцінними учасниками інвестиційного ринку, що сприятиме подоланню перманентного дефіциту капітальних вкладень і забезпечить поступову модернізацію та реконструкцію основного капіталу лісового господарства та деревообробних підрозділів державних лісогосподарських підприємств.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Визначальним фактором розвитку підприємств лісового господарства є ефективність інвестиційних процесів, спрямованих на оновлення та модернізацію їх матеріально-технічної сфери. Сьогодні бюджетне фінансування лісгосподарського виробництва є недостатнім, тому реалізація пріоритетів інвестиційного забезпечення виробничо-технічної бази державних лісгосподарських підприємств знаходиться в прямій залежності від рівня ефективності їх виробничо-господарської діяльності. Пріоритетними напрямками активізації інвестиційних процесів на державних лісгосподарських підприємствах мають стати інструменти здешевлення державою кредитних ресурсів для лісгосподарських підприємств через часткову компенсацію банкам відсоткових ставок, а також удосконалення інституціонального підґрунтя та фінансового забезпечення укладання лізингових угод з придбання лісгосподарської техніки та деревообробного обладнання. В короткостроковій перспективі необхідно надати менеджменту державних лісгосподарських підприємств більше повноважень щодо їх входження на ринок позикового капіталу та участі в реалізації міжнародних інвестиційних проектів.

Література

1. Голян В.А. Механізм стимулювання розвитку лісоресурсної сфери: [монографія] / В.А. Голян, О.М. Шубалий, Н.М. Василик. Луцьк: Твердиня, 2012. 376 с.
2. Данько Т.І. Фінансово-інвестиційне забезпечення збалансованого лісокористування в Україні / Т.І. Данько // Науковий вісник Національного лісотехнічного університету України: зб. наук.-техн. пр. Львів: РВВ НЛТУ України, 2010. Вип. 20.12. С. 149-153.
3. Ільницька-Гикавчук Г.Я. Ефективність інвестування відтворення лісових ресурсів / Г.Я. Ільницька-Гикавчук // Проблеми модернізації

- лісоресурсної сфери в контексті просторового розвитку: наук.-практ. конф., 20 квітня 2007 р. К.: РВПС України НАН України, 2007. С. 211-215.
4. Карпук А.І. Держано-приватне партнерство у лісовому господарстві: інноваційно-інвестиційний аспект / А.І. Карпук // Інвестиції: практика та досвід. 2011. №21. С.10-13.
 5. Карпук А.І. Економічне регулювання лісокористування в ринкових умовах: [монографія] / А.І. Карпук; КМ України, Нац.ун-т біоресурсів і природокористування України. Луцьк: Твердиня, 2012. 490 с.
 6. Полюга В.О. Проблеми інвестування в основний капітал підприємств лісового господарства регіону / В.О. Полюга, Д.М. Полюга, Б.Б. Беля // Соц.ек. Проблеми сучас. періоду України, 2013. Вип. 5 (103). С. 117-126.
 7. Римар М. Оподаткування в системі фінансового забезпечення розвитку лісового господарства в умовах євроінтеграції / М. Римар, Г. Ільницька_Гикавчук // Вісник НУВГП: зб. наук. пр. № 4. Рівне, 2006. С. 408-413.
 8. Сабадир А. Лісовому господарству – енергозберігаючі технології / А. Сабадир. URL: <http://www.derevo.info/content/detail/84>.
 9. Синякевич І. Лісове господарство України в ХХІ ст.:сценарії розвитку / І. Синякевич, І. Соловій, А. Дейнека //Економіка України. 2007. № 9. С. 72-81
 10. Шершун М. Аналіз фінансово-господарської діяльності підприємств лісового господарства України / М. Шершун // Економічний аналіз. 2012. Вип. 10, Ч. 2. С. 141-144.
 11. Офіційний сайт Державного комітету статистики України. URL: [http // www.ukrstat.gov.ua](http://www.ukrstat.gov.ua)
 12. Лісове господарство України. URL: <http://dklg.kmu.gov.ua/forest/control/uk/>

